

Upevňování bojové pohotovosti ČSLA výchovou vojáků v duchu revolučních tradic

Směrnice ministra národní obrany a náčelníka hlavní politické správy zdůrazňuje, že je třeba posílit výchovu vojenské mládeže v duchu revolučních tradic a plně jich využít k upevňování morálně politických a bojových vlastností vojáků a tím dále upevnit bojovou pohotovost ČSLA.

Převážná část našich útvarů má již s touto formou výchovy určité zkušenosti. Přesto však nemá práce s tradicemi dosud pevný a cílevědomý ráz. Je tedy účelné ukázat na možnosti, které revoluční a bojové tradice poskytují při výchově vojsk a při upevňování bojové pohotovosti, a objasnit některé základní metody a formy využívání těchto tradic.

Tradicemi nazýváme historicky vzniklá a z generace na generaci přecházející morální pravidla života a činnosti lidí, zvyklosti a normy jejich chování. Tradice vznikají a rozvíjejí se v určitých historických podmínkách a obvykle vyjadřují zájmy určitých tříd. Svým obsahem mohou být revoluční (pokrokové) nebo reakční.

Za hlavní revoluční tradice obvykle považujeme bezmeznou oddanost věci komunismu, nezlomnou pevnost a statečnost v boji za vítězství komunistických ideálů, nenávisť k nepřátelům pracujících, proletářskou solidaritu a vzájemnou pomoc. Tyto tradice počaly vznikat se založením KSČ v r. 1921 a byly rozvíjeny v boji proti fašismu, v boji za socialistické Československo po r. 1945 a za upevnění vítězství

pracujícího lidu po r. 1948 i v boji proti kontrarevoluci v r. 1968 i v hrdinné práci českého a slovenského lidu při výstavbě socialistické vlasti v současné době.

Revoluční tradice komunistické strany a lidu, vzniklé v boji za svobodu a nezávislost, v obětavé práci v letech budování socialismu, jsou nevyčerpatelným zdrojem ideového přesvědčení, zdrojem věrnosti, vlastenecké a internacionální povinnosti mladé generace. Staly se též hlavním pramenem formování bojových tradic ČSLA.

Bojové tradice ČSLA jsou morální pravidla a zvyklosti, vzniklé v boji s nepřitelem a ve vojenské službě pod ideovým vlivem komunistické strany. Tato pravidla a zvyklosti vedou vojáky k tomu, aby vzorně a obětavě plnili svou čestnou povinnost při obraně socialistické vlasti. Jejich základem jsou socialistické zřízení, marxisticko-leninská ideologie, politika komunistické strany, socialistické vlastenectví a internacionalismus.

Nejdůležitější tradicí ČSLA je bezmezná oddanost vojáků věci komunismu, láska k socialistické vlasti, k ostatním socialistickým zemím, především k Sovětskému svazu, nezlomná víra ve vítězství nad společným imperialistickým nepřítelem, třídní nenávisť k imperialismu a nesmiřitelnost k nepřátelům pracujícího lidu.

Významnou tradicí je a bude neustálá vysoká bojová pohotovost a připravenost s nasazením všech svých sil a energie há-

jít svou socialistickou vlast a vymoženosti socialismu, věrnost vojenské přísaze a vojenské povinnosti.

Rozvíjí se a sílí i taková tradice, jako je láska ke svému útvaru a věrnost bojové zástavě. Projevuje se výtečnými výsledky v bojové a politické přípravě i vzorným výkonem služby.

Důležitou normou chování příslušníků ČSLA se staly pevné bojové přátelství a vojenské soudružství, vzájemná pomoc a úcta k veliteli. Tyto ušlechtilé rysy pině odpovídají socialistické ideologii a etice.

Vojenské tradice v ČSLA mají internacionální charakter. Příkladem toho je úcta Čechů a Slováků v Rudé armádě v bojích proti světové kontrarevoluci, v interbrigádě ve Španělsku v bojích proti frankově fašistické diktatuře, účast 1. čs. armádního sboru ve svazku Sovětské armády v boji proti německému fašismu. V poválečných letech se internacionální tradice ČSLA rozvíjejí při spojeneckých cvičeních, jako byly Rýjnová bouře, Odra-Nisa, Vltava, Taran, Bratrství ve zbraní, Štít, Družba a další. Patří sem i upevňování internacionálních tradic ČSLA při vzájemných útvarových (svazkových) družbách, výměně zkušeností a vzájemných návštěvách s útvary a jednotkami Sovětské armády a ostatními armádami socialistických států.

K bojovým tradicím patří též úsilí příslušníků ČSLA zdokonalovat své bojové mistrovství, své vojenské a politické znalosti, organizovanost a kázeň.

Tradice nejsou pouze vzpomínkami na hrdinnou minulost, ale jsou projevem živého sepětí dnešních generací s nimi a výrazem pochopení odpovědnosti za revoluční vymoženosti vůči budoucím generacím. Význam tradic pro výchovu nových generací nejdříve zdůrazňoval V. I. Lenin. Již v roce 1908 v článku „Ke zhodnocení ruské revoluce“ napsal, že „... vzory nám musí být majákem při výchově nových generací bojovníků“ (Spisy sv. 15, 1958, str. 59). Upozorňoval, že je třeba, aby revoluční tradice, „... zvyky, návyky a názory, k nimž se dělnická třída dopracovala

v průběhu mnoha desetiletí v boji za politickou svobodu...“ byly dále rozvíjeny, upevňovány a vštěpovány masám a široce se jich využívalo ve výchovné práci (Spisy sv. 31, 1958, str. 365).

Propagování bojových tradic, které se neobyčejně silně projevíly v minulé válce a také v průběhu velkých cvičení a manévrů v poválečných letech, má mimořádný význam, neboť pomáhá vychovávat u vojáků potřebné vlastnosti obránce socialistické vlasti.

Výchovné působení tradic spočívá především v přesvědčivosti příkladu, který je pro nové generace vojáků pobídkou k tomu, aby šli po stopách starších, pokračovali v jejich slavných činech a obětavě sloužili vlasti a věci komunismu. Bojové tradice také mají poznávací hodnotu a jsou důležité pro formování komunistického přesvědčení. Znalost revolučních a bojových tradic pomáhá mládeži, která nemá dostatečné životní a sociální zkušenosti udělat si správnou představu o hrdinské historii KSČ, o slavné cestě domácího i zahraničního odboje, o těžkostech uplynulých let a o boji za jejich překonání. Pomáhají prohlubovat její city socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu i třídní přístup k hodnocení životního koloběhu. Při cílevědomém seznamování příslušníků ČSLA s bojovými tradicemi jsou vytvořeny podmínky k tomu, aby se vojáci snažili napodobit hrdiny 2. světové války a tím dosahovali již v míru co nejlepších výsledků v zabezpečování bojové pohotovosti, v bojové a politické přípravě a v kázni. Proto je výchova vojáků k věrnosti bojovým tradicím jedním z nejdůležitějších úkolů velitelů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací.

Rád vnitřní služby (Zákl-1-1) vyžaduje vychovávat vojáky v duchu bojových tradic a lásky ke svému útvaru, zástavě útvaru jako symbolu vojenské cti, statečnosti a slávy, popularizovat hrdinské činy vojáků, poddůstojníků a důstojníků. Propagace bojových tradic tvoří součást veškeré bojové a politické přípravy.

Prostředky, metody a formy výchovy vojáků s využitím bojových tradic

Cílem výchovy v duchu tradic je vytvořit u vojáků pevný vztah k dělnické třídě, k jejím bojům za socialismus, umožnit jim pochopit význam bojů ČSLA za osvobození ČR a vypěstovat v nich hrdost na to, že slouží u svého útvaru, své zbraně, hrdost na vysokou bojovou pohotovost útvaru a jednotky a na úspěchy dosažené v bojové a politické přípravě.

Ke splnění tohoto cíle musí velitelé, političtí pracovníci, stranické a svazácké organizace zaměřit hlavní úsilí na soustavnou propagaci revolučních tradic komunistické strany a pracujícího lidu, usilovat o to, aby se s nimi vojáci důkladně seznámili a byli na ni hrdí.

Základním požadavkem je, aby průběh základní vojenské služby, od příchodu

branch k jednotce až do jeho odchodu do zálohy, byl neustále pod vlivem bojových tradic.

Tento vliv je třeba uplatňovat organizovaně. Každý voják musí být postupně seznámen nejen s názvem a číslem útvaru, ale s celou jeho minulostí, s úspěchy, kterých dosáhl v bojové a politické přípravě, při taktických a spojeneckých cvičeních v uplynulých letech, se získanými vyznamenáními, s výsledky spolupráce s patronátními podniky, s úspěchy v armádní umělecké tvořivosti, v socialistické soutěži, ve zlepšovatelském a vynálezčevském hnutí apod.

Propagování bojových tradic je zvlášť účinné, opírá-li se o fakta z historie útvaru. Nemusí to být vždy tradice z doby 2. světové války. Vždyť větší část našich útvarů byla organizována až po válce. Avšak i za tu dobu vykonaly tyto útvary mnoho prospěšné práce k upevnění obranných schopností našeho socialistického zřízení a posílení ekonomiky státu.

Rozhodující úlohu při využívání vlivu tradic mají vojáci z povolání. Aby mohli svůj úkol v této oblasti splnit, musí se sami důkladně seznámit s historií svého útvaru, se zkušenostmi s využíváním tradic při výchově důvěřejších příslušníků útvarů a hlavně se musí sami snažit být maximálně nápomocní při tvorbě novodobých tradic útvaru.

Velký význam pro výchovu vojáků v duchu revolučních a bojových tradic má studium dějin KSČ. Jejich znalost vytváří u vojáků kladný vztah k politice strany a odhodlání přispět svým dílem k dosažení politických ideálů strany.

Stejně důležité výchovné poslání má studium dějin ČSLA, seznamování vojáků s činností velitelů a příslušníků 1. čs. armádního sboru, kteří prokázali hrdinské činy v boji za osvobození Československa od fašismu.

K výchově vojáků v duchu tradic útvaru je účinné využívat: politického školení, síní tradic, kronik útvarů (praporů, oddílů), knih (deselek) cti, tematických večerů, oslav významných výročí, návštěv vojenských muzeí, filmů, televize, divadel a krásné literatury, celého komplexu bojové přípravy, vojenských ceremoniálů apod.

Velké možnosti pro výchovu příslušníků ČSLA základní služby v duchu bojových tradic dává politické školení. Umožňuje v řadě témat objasnit dějiny KSČ a ČSLA a podrobně osvětlit podstatu, význam a zdroje bojových tradic ČSLA a bojové cesty i mírového budování útvaru. Je velmi účinné, využívá-li vedoucí politického školení při výkladu názorných pomůcek a

technických prostředků propagandy. Je možné využívat vzpomínek bývalých příslušníků 1. čs. armádního sboru, zbraní se kterými bojovali, historických dokumentů, fotografií. Silným emocionálním účinkem působí na vojáky sbírky materiálů ve vojenských muzeích v Praze.

Nejucelenější obraz o historii útvarů dávají **síně tradic**. Jsou ve velké většině zpracovávány s doborou ideovou náplní a esteticky upraveny. Bývají často tematicky rozděleny po oblastech výchovy a výcviku nebo časově po jednotlivých etapách budování útvaru. V obou variantách jsou správně propagovány výsledky práce vojáků, poddůstojníků, velitelů, politických pracovníků, stranických a mládežnických organizací. Jsou zde soustředovány zástavy a prapory, vlajky a čestná uznání, kterými jsou odměňováni jednotlivci i jednotlivci, výpisy z rozkazů a vyznamenání, provolání, výzvy, socialistické závazky a způsob jejich plnění, některé závěry ze stranických a svazáckých schůzí, letaky, blahopřejné a děkovné dopisy, trofeje (fotografie) z nejruznějších divizních a armádních soutěží, dary od patronátních podniků, upomínkové dárky od přátel útvaru, pomůcky ze spojeneckých cvičení, nejlepší exponáty z tvořivosti vojáků i fotografie příslušníků útvarů, kterým byla udělena vyznamenání apod.

Aby se tyto síně tradic nestaly pouze muzejními sbírkami útvaru, je nutné, aby do nich byl vojákům umožněn organizovaný přístup (např. při PSM, při besedách s významnými funkcionáři ČSLA, lidosprávy a s příslušníky domácího i zahraničního odboje, při slavnostních schůzích ZO KSČ a SSM, při školení agitátorů, funkcionářského aktivu SSM apod.).

Podceňovat nelze ani **kroniky útvarů** (praporů), pokud jsou důsledně vedeny a při změně funkcionářů útvarů (praporů) řádně předávány. Tyto kroniky, v nichž jsou písemně zaznamenávány a fotografickým materiálem doloženy dosažené výsledky, ve-elé i tragické příhody, podněcují vojáky k tvůrčí umělecké činnosti a vhodně doplňují politickovýchovné místnosti rot nebo praporů, kde jsou umísťovány diplomy jednotlivců i kolektivů a další ocenění úspěchů, získaných v útvarových soutěžích. Vedení těchto kronik je zdánlivě práce navíc. Avšak praxe potvrdila, že již po několika letech se údaje v těchto kronikách stávají cenným studijním materiálem. Poskytují řadu statistických údajů, které by jinak přišly k zapomenutí, a které je možné využít nejen propagandisticky, ale jsou též výtečnými podklady pro hlubokou analýzu kladných a

záporných výsledků v historii jednotky. To umožňuje hledat a využívat rezervy v organizátorské práci a vytváří podmínky pro sledování růstu jednotlivých mladých velitelů — vojáků z povolání. Kroniky umožňují ukazovat novým příslušníkům jednotky, jak plnili úkoly jejich předchůdci, a jsou přitažlivé i pro vojáky v záloze, povolané k mateřskému útvaru na cvičení.

Dobrých výsledků je dosahováno při využití knih či (desek nebo tabulí či), do nichž se zapisují jména příslušníků útvarů (vojáků základní služby i z povolání), kteří dosahovali v bojové a politické přípravě trvale výtečných výsledků, nebo kteří se zvláště významem při plnění vojenských povinností. K obdobným účelům slouží např. i „galerie nejlepších vojáků“ apod.

Popularizování nejlepších vojáků a všeobecnování jejich zkušeností při plnění úkolů bojové a politické přípravy je nutné dělat po důkladné konzultaci s představiteli ZO SSM. Tam, kde velitel jednotky postupuje bez ohledu na mínění kolektivu a nedá svazácké organizaci i širší veřejnosti možnost, aby posoudily, zda si jednotliví vojáci čestné tituly a odměny zaslouží, může se snadno stát, že vysoké morální a mnohdy i materiální ohodnocení se dostane i tomu, komu nepatří. To působí velmi demoralizačně a naopak přispívá k rozbití kolektivu.

Při popularizaci vojáků se někdy zapomíná, že ne každý má schopnost všestranně vyniknout, být výtečný ve všech druzích bojové a politické přípravy. Ale každý má své silné stránky a může být něčím kolektivu prospěšný. I toho by se mělo v zájmu smelování kolektivu více využívat. Jde o to, aby každý věděl, že jeho úspěch a poctivé úsilí nezůstanou nepovšimnuty. To nejvíce pomáhá zvyšovat pocit odpovědnosti za dosažené výsledky a práci celého kolektivu.

Upevňování vojenských kolektivů a zdravých soudružských vztahů mezi vojáky je především politickým problémem v tom nejširším slova smyslu. Je otázkou vlivu na veřejné mínění jednotky, které musí správně hodnotit zájmy obrany socialistické vlasti a nesmí přezírat nic, co tyto zájmy narušuje. Jde v něm o vytvoření ovzduší, v němž se lajdák a nezodpovědný jednotlivec nemůže stát hrdinou, a v němž je měřítkem hodnoty člověk, jeho schopnost co nejlépe dostát požadavkům vojenské služby.

Výchově vojáků v duchu revolučních a bojových tradic značně napomáhají i **tematické večery** věnované zástavě pluku, památce bojovníků za vítězství ve 2. světové

válce, hrdinům socialistické práce, úspěchům výtečnicků bojové a politické přípravy apod.

Velký výchovný význam mají dobře organizované **oslavby významných výročí**, jako je Den ČSLA, Den letectva, Den dělostřelectva apod. K těmto příležitostem by měly být pořádány slavnostní nástupy útvarů, přednášky o bojové cestě ČSLA, o hrdinských činech příslušníků útvarů, sportovní soutěže, umělecké výstavy a vystoupení souborů umělecké tvořivosti vojenské mládeže. K těmto oslavám by měli být vždy zváni představitelé lidosprávy, patronátních podniků i rodiče vzorných vojáků, kteří jsou při této příležitosti odměňováni. Seznamují se tak s životem vojáků a sami jim mohou vyprávět o úspěších v budování socialismu na svých pracovištích.

Velký význam mají organizované návštěvy **vojenských muzeí**, kde jsou uloženy tisíce exponátů, sbírek a unikátních památek, které objasňují bojovou cestu 1. čs. armádního sboru, Slovenské národní povstání, pražské povstání i pomoc, kterou nám poskytla Sovětská armáda nejen při osvobození Československa, ale i při upevňování pohotovosti a síly ČSLA.

Obdobně kladně přispívají k výchově k lásce ke své vlasti, k dělnické třídě a komunistické straně i návštěvy vlastivědných i jiných muzeí, které mají historické sbírky ze slavné historie českého a slovenského národa, zvláště pak z doby husitské.

Účinným prostředkem výchovy jsou **filmy, divadlo, televize, krásná literatura, umění apod. s vojenskou tematikou**.

Pevné návyky zachovávat tradice útvaru jsou rozvíjeny též při **plnění úkolů bojové přípravy** v situaci co nejvíce se přibližující skutečnému boji. To vede vojáky k tomu, aby prokazovali vysoké morálně politické, psychologické i bojové vlastnosti, aby napodobovali činnost těch příslušníků útvarů, kteří v dřívějších letech v obdobných situacích dosahovali výtečných výsledků.

Při seznamování se s technikou a zbraněmi při střelbách a taktických cvičeních je vhodné používat poučné příklady z bojové historie nebo i z mírového vojenského života útvaru z minulých let.

Pozitivně ovlivňují výchovu vojáků v duchu bojových tradic **vojenské ceremoniály**, jako např. vynášení plukovní zástavy, skládání vojenských přísahy, odměňování příslušníků útvarů za úspěchy v bojové a politické přípravě, udílení titulů vzorných vojáků, osádek, obsluh, čet a roj, povýšo-

vání, rozdělení a střídání stráží, bojové rozdělení útvaru, odevzdání zbraní nováčkům, prohlídky pořadového výcviku atd. Účast na těchto ceremoniálech upevňuje u vojáků pocit sounáležitosti k útvaru, věrnost k vojenské povinnosti, vojenské přisaze, zástavě a útvaru. Aby tyto cere-

moniály splnily svůj účel, musí být organizovány přesně podle řádů a slavnostně.

Ve výchově příslušníků jednotek a útvarů v duchu revolučních tradic mají velkou úlohu **stranické a svazácké organizace**, které svými schůzemi a besedami doplňují a rozvíjejí velitelskou činnost.

Výchova vojáků v duchu revolučních tradic lidu a strany a bojových tradic ČSLA je jednou z nejdůležitějších oblastí ideologické práce. Úkolem velitelů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací je dokonaleji využívat tohoto bohatství k dalšímu zvyšování bojové pohotovosti a kázně ČSLA.

Je pochopitelné, že každý útvar má jiné historické podmínky. To však není překážkou k zahájení výchovy v duchu tradic, neboť je možné získat poučení z úspěchů i chyb, třeba jen minulého roku. Rozhodující je vůle chtít a umět vyprovokovat skryté talenty, aktivitu a iniciativu příslušníků útvaru. Velitel a politický pracovník, který podceňuje význam výchovy svých vojáků v duchu tradic, ztrácí obrovský výchovný, ideologický a politický kapitál, který aktivně pomáhá řešit a zabezpečovat náročné úkoly bojové a politické přípravy a bojové pohotovosti.